

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Drs C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Koopmans, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f9.— per jaar.

Advertentiën: 25 cent per regel.

INHOUD: Religieuze of Aesthetische ontroering III. — Uit de Schrift: Wilken en niet kunnen (Luk. 23:30). — Kerkelijk Leven: Bijbelvertaling. Radio-probleem. Voorbereidingsformulier bij de Voorbereiding. — Opvoeding en Onderwijs: „Samenwerken“ op onderwijsgebied. — Literatuur en Kunst: De Boeddhistische Christus V. — Zending en Evangelisatie: Jeugdbeweging in Indië. — Stemmen uit onze Kerken. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

RELIGIEUSE OF AESTHETISCHE ONTROERING.

III.

In onzen tijd wordt de emotie, en in ruimen zin, de ontroering van den aesthetischen mensch, meermalen reeds op zichzelf en „zonder meer“ religieus geheten. Sommigen binden daaraan nog de beperking, dat het object, dat ontroering wekt, moet overeenkomen met den hun bekenden wil van God, of met wat in het algemeen hun denkend verstand als goddelijk aanziet; anderen noemen de ontroering van den aesthetischen mensch zelf reeds goddelijk en zien in de wijze, waarop zij tot de levensverschijnselen nadert, een bewijs van divien vermogen.

Het voorbeeld van Wagner's Parsifal, één uit vele, doet zien, dat achter de aesthetische ontroering toch een beschouwing, een leer, een denk-overtuiging gelegen is. En daarmee wordt dus aan de ontroering zelf haar bewoerde slepende kracht, los van het denken, het wist.

We haalden Wagner en zijn Parsifal aan, allermint om daarmee den schijn te willen voeden, alsof aan dat éne voorbeeld de heele kwestie van de autonomie der emotie als waarheid-ontlekkende kracht zou kunnen worden gemeten of er mee zou worden afgedaan.

Maar wel hebben we aan Wagner willen tonen, dat achter de geboorte der kunst-ontroering kan liggen een overtuiging, een, zoo men wil, dogmatische gedachte, ook al kan die liggen in het onderbewuste.

En daarmee loopt parallel de opmerking, waarvoor nu plaats kan gemaakt worden: dat n.l. de emotie ook in haar vóórwaartsche beweging, in haar opwaartsche streving, kan worden beheerscht door een idee, die niet zijzelf gegrepen heeft, maar die haar heeft vastgegrepen. Hebben wij nooit gelezen: niemand kan tot Mij komen (en dat kan niet zonder ontroering) tenzij de Vader hem „trekke“?

Neen, de ontroering van den mensch is niet altijd, wat ze denkt te zijn. Zij noemt zich een licht, dat ontstoken wordt in de ziel en dat in zijn glans stelt het objectieve ding, dat ze ontdekt; maar ze weet dikwijls niet, dat een buiten haar ontstoken licht, waarvan het verstand den naam of de heugenis bewaarde, haar tot zich trekt en haar beweging beheerscht. De ontroerde ziel begroet haar diepste roering als een bevrijding, een bewustwording; en zij kan daarin recht zien, maar zoo dikwijls weet zij niet, dat zij op hetzelfde oogenblik in gevangenschap gaat; dat zij getrokken wordt of met koorden van liefde door de hand van God, die haar wekt, of in de gevangenschap van haar afgoden, wier naam uit haar bewuste of onbewuste leven nog niet is weggewischt.

Zoo wil de ontroering van den aesthetischen mensch, daarin verwant aan de mystiek van alle tijden, aan „het Woord“ voorbijgaan; want: gevoel is alles; en een naam is maar een klank, is maar damp, rook¹⁾. Maar zij wordt toch zelf in haar verborgen roering gebonden door het Woord, of — door wat zij daarvoor houdt of daaraan gelijk stelt.

En daarom is de aesthetische ontroering, die niets anders dan dat wil zijn, veroordeeld tot den waan. De waan mag zoet zijn, maar hij is toch wáan; en in zijn einde is hij bitter. Gods openbaring aan den ziener op Patmos kwam eenmaal tot hem in den vorm van een boekje, dat hij eten moest; en het boekje was „zoet in den mond, maar bitter in den buik“. Dat wil zeggen: op zichzelf is het geopenbaarde zoet; want het

is goed, het is van God, het brengt de ontroerde zielen, die om Christus Jezus bewogen zijn, tot vrede met een God, dien zij noemen, een Christus, dien zij zien mogen, geen vreemde. Maar de uitwerking van dat geopenbaarde, dié is bitter; want de openbaring botst tegen hun vleesch en kerft door hun geest; zij kruisigt gedachten en komt met den eisch der volstrektheid: zijn er niet, die zich gesneden hebben om het koninkrijk Gods; en heeft de Christus, die dat eens zeide, niet daaraan betekenisvol toegevoegd, dat wie sterk genoeg was, om voor dat woord, voor die werkelijkheid, ruimte, plaats, te maken in zijn leven, dat dan ook zeker doen moest²⁾. Dat is een harde boodschap; het koninkrijk Gods is zoet; maar als het gesneden noodig heeft, die zichzelf moeten opleggen de tuchtiging van vleesch en bloed en ziel en gedachten, dan is het „bitter in den buik“.

Maar openbaring en ontroering zijn twee.

En de mystiek en het Woord zijn twee.

Want de mensch der aesthetische ontroering, die daaraan zijn genoegzame spijze heeft, keert de woorden van den Christus, op Patmos sprekende, om. De spijze, die hij eet, is bitter in den mond, maar zoet in den buik. Uit worsteling komt zij op; en in worsteling, in strijd, in bitterheid wordt zij gestaag vernieuwd. Op zichzelf genomen, is zij bitter. Doch haar uitwerking is zoet als elke vrede; zij moge de aghese, de zelf-ontzegging in den aanvang een taak vinden, zwaar om te dragen, maar zoodra zij zich zet aan dat werk, zal zij den strijd vreedzaam vinden, en de honger zal haar zoete maaltijd zijn. Aldus spreekt de aesthetische mensch. Want op Patmos staat een Rechter, die zijn naam heeft genoemd, en een God is er, die het binnenste heiligdom geopend heeft, en de Christus heeft als de bliksem verschrikt zijn ziener, die als dood aan zijn voeten viel. Maar er zijn ook zieners van den naamlozen, den vooraf anonymen God; het zijn de menschen van de ontroering, die van geen openbaring weten wil, welke buiten haar wilde wezen en spreken met gezag. Welnu, voor de zoodanigen wordt wat bitter in den mond is, bitter en smartelijk bij eerste aanraking, zoet in den buik, zoet als men de spijze maar aandurft en verwerken wil:

Laat mij nimmermeer berusten,
God, dien ik niet met namen zeg:
Uw verlangen zeekre lusten
Neem niet van mijn lippen weg.
Van Uw zoeten honger weet ik
Jarenlang mijn maal bereid,
Van Uw gouden wanhoop leed ik
De eindloze heerlijkheid.

Ja, dat de spijze van deze godenzieners zoet is, juist als zij tot het leven indringt en in het bloed, in het wezen, opgenomen wordt, dat zeggen ze wel zeer duidelijk.

Want hun geboorte heet Gods geboorte; hun gestalte wordt in eigen oog de gestaltenis van den Christus in den eeuwigen wederkeer aller dingen, den wederkeer ook van Christus.

Voor wie den bijbel volgt, is echter de roeping, die van boven is, een andere. Zijn worsteling is, dat hij worde weder-gebooren uit den Geest en dat Christus in zijn verbrokenheid en schande gestalte krijsse.

Maar voor den mensch der aesthetische religie staat de verhouding anders. Zijn geboorte en zijn levens-ontplooiing zijn de geboorten Gods. Zijn metamorphose geeft Christus gestalte; maar Christus neemt ze niet in hem, zooals de bijbel leert, maar ontvangt ze van hem, van den emotioneelen mensch:

In elken menschengestalt woont Christus diep verholen, Gij kunt Hem kwetsen, of Gij kunt zijn wonden heelen; Het slechts het zwaar gordijn, waarachter ziel verscholen ligt — en ge vindt den Christus daar verborgen.³⁾

Zoo wordt, gelijk we reeds zeiden, voortnategrepen op de profetie der Openbaring van Johannes, dat er eens een stad komt zonder tempel. Des Heeren tempel, des Heeren tempel, des Heeren tempel is hier; de Joden wijzen daarbij, al is 't dan naar een steenen tempel, nog naar boven; het moderne aesthetendom naar binnen. „Geen tekst“, zoo zegt iemand, „geen tekst is de (ze) mystiek zoo dierbaar als: het koninkrijk Gods is binnen in u“. Maar ze leggen den tekst dan ook verkeerd uit. Want „het koninkrijk Gods is in uw midden“, zoo zeide Christus; en toen Hij dat sprak, toen was Hij daar zelf, met zijn wonderen, en zijn krachten, met zijn strijd en zijn worsteling tegen zonde en vloek.

Er zou nog een andere tekst lievelingstekst kunnen worden: het woord van Paulus tot zijn christenen, die op Christus wel vele malen ontroerd, doch tot Hem dan ook éénmaal bekeerd geworden waren: noemde hij hen niet „brieven van Christus“? Velen zeggen dat van zichzelf met nog meer vrijmoedigheid, dan de Corinthische christenen, die het Paulus liefst lieten zeggen; maar het verschilt is, dat in het eerste geval Christus den brief schreef, in het tweede geval de kunstenaar zelf, naar hij devotelijk zich beroemt.

Maar, zal iemand zeggen, zijn ze dan geen brieven van Christus?

Heeft dan de ontroering geen plaats in het christelijk leven? Heeft dan de ontroering der kunstzinnige zielen, die van God en den Christus ontstoken zijn, en die zijn geluid vernemen, ook al blaast de wind zoo hard niet als bij een ander, geen religieuze waarde?

Wij antwoorden, dat religie haar eigen kunst schept, haar eigen emotie wekt; en dat emotie „zonder meer“ nog niet religie is, om de eenvoudige, of eigenlijk niet-eenvoudige reden, dat „emotie-zonder-meer“ niet bestaat. Zij, de emotie, is beweging van de ziel; maar achter de beweging zit het leven zelf; ligt de oergrond van ons bestaan. En dat bestaan is uit God, of niet uit God. Maar alle bestaan, ook dat buiten God is, kent de „ontroering“. Zelfs de duivelen sidderen; en wel zeer plat is de opvatting, die dat alleen aan de vrees toeschrijft; ook de duivelen hebben God gezien; en God is geen Macht, die men vergeten kan.

Daarom moeten wij tusschen religie en aesthetische beleving, tusschen godsdienstige en kunst-ontroering wel scherp onderscheiden.

Wij willen enkele verschilpunten opnoemen.

In de eerste plaats merken we op, — en misschien bevreemdt het enkelen, dat we juist daarmee beginnen, maar het is voor ons gevoel een der dieperliggende onderscheidingen — dat de aesthetische ontroering leeft — en dat is haar quietistische gemakzucht — bij het oogenblik, terwijl de religie, opgevat naar Calvinistische idee, niet met het oogenblik tevreden mag zijn.

Want religie is rijker, dan dit schamele, armoe-dige vers van Boutens:

Eén ding schonken mij
Onvoorwaardelijk
Uit hunnen overvloed
De eeuwige goden: het
Oogenblik.

Religie toch is niet maar een blik op God, niet slechts een geloof, dat Hij er is, en dat Hij zich heeft ontsloten in Jezus Christus. Neen, religie is ook een zijn in God; maar dan een zijn in Hem, gelijk Hij zich geopenbaard heeft in Jezus Christus. En wie Christus aanvaardt, die neemt tegelijk ook aan de heilsgeschiedenis; de geschiedenis der openbaring van God door de eeuwen. Christus toch is een verschijning, die niet op zichzelf staat. Knecht is Hij; en een knecht heeft met zijn knechtelijken arbeid doel in wie hem zendt, in zijnen Heer. Daarom is Chris-

¹⁾ In de Statenvertaling: „die het vatten kan, vatte het.“

²⁾ Aangehaald in Prof. Dr G. v. d. Loeuw, Mystiek, Baarn, Hollandia, 1925, bl. 32.

³⁾ Vgl. Emil Brunner, Die Mystik und das Wort, Tübingen, 1924, bl. 49 v. 387.

lus ook nooit los te maken van zijn toekomst; en zijn toekomst is niet te scheiden van Zijn voor-nemen, om het Koninkrijk aan den Vader over te geven. Wie dan ook Christus zien wil, moet nooit het oogenblik in Hem grijpen, noch het momenteel in hem willen vasthouden. Want Christus is in beweging; Jezus heeft haast, zeggen de Evangelien; hij zwoegt over een proces, dat voltooid moet worden, en zie, het is nog niet voltooid, zegt de Bijbel. Zoo is elk momenteel gebeuren in Christus' levensgang alleen te zien in zijn on-verbrekelijke eenheid met wat hij daarna zal werken. En wie over Hem ontroerd is, zie toe. Want alle deel wordt in de religie ondergeschikt gemaakt aan het geheel; in religie is alles dienst, dienst, dienst. Het geheel dient de deelen, de deelen het geheel; het moment wordt opgenomen in de be-weging van de eeuwigheid, de eeuwigheid voltrekt zich in het moment. Daarom zijn de lijdensweken, hoe schoon op zichzelf voor wie sterk genoeg er voor zijn, een gevaar: de instelling is niet de sterkte bewustwording van den christelijken geest. Want de christelijke kerk mag niet denken, dat de bloedende en geestesde Christus nu eigenlijk haar alles of zelfs maar haar voornaamste bezit is; behalve zijn „lijdelijke“ heeft ze ook zijn „dadelijke“ gehoorzaamheid van ouds beleiden. Maar waarom spreekt ze dan niet zeven weken lang over zijn bidden, zijn prediken, zijn niet-zwijgen, dat toch ook alles gehoorzaamheidsbetoon is aan God, mid-delaarswerk? Waarom spreekt ze niet zeven weken over zijn verschijning als Levensvorst aan de leer-lingen, die tot het apostolaat moesten bekwaamd worden, aangezien ook dat gehoorzaamheid, en middelaarsdaad is? En waarom niet zeven weken over zijn verhooging, of over zijn nemen van het verzegelde boek, of over zijn wederkomst ten oor-deel? Want alle die momenten behoren tot zijn groote ééne werk, en het eene is niets, volmaakt niets, zonder het andere.

Nee, gij kerk van Christus, belijdende kerk, wanneer gij den menschen van de stemming, van de ontroering, die niet den dag, maar het uur grjpen, verwijten wilt doen, steek eerst dan de hand in eigen boezem. Hoe vaak staat gij stil bij het oogenblikkelijke, in den bloedenden Borg; hoeveel dichters hebben nooit van uw profete-renden mond vernomen, dat de verblijding over een moment, dat zelfs maar het accentueeren van een moment, in tegenstelling van het andere, gevaarlijk is, omdat het dreigt, den hand aan het geheel te verslappen, omdat het een begin is van de ziekte dezer dagen, een begin kan worden al-thans: de kenze van de stille emotie van het be-leven van het oogenblikkelijke in het oogenblik, terwijl men moét kiezen, (omdat religie dienst is en waarheid), de emotie over het inzien in de groote lijnen van Gods ééne werk in den Chris-tus, dien Hij gezonden heeft en dien Hij nog zen-dende is?

Meent iemand, dat zoo de ontroering wijken zal voor het denken, dan vergist hij zich. Indien hij het wil erkennen, dat „gehoorzaamheid“, ja, zeker, ge-hoor-zaam-heid er ook moet zijn in de mystiek, dan zal hij toegeven, dat de gehoorzame mystische ziel niet vereeuwigd, wat God niet vereeuwigd: het „punt“ in de handeling, maar dat ze wel volgt met oogen, brandende van begeeren, de lijn, die God trekt. Gaat de mystiek dan dood? Mensch, gij weet niet, wat gij zegt, antwoordt u uw God. Wie de breede banen afzoekt van Gods zelfopenbaring de eeuwen door, die wordt de ge-moedelijkste mensch, als de liefde daarin is. Diens emotie komt ook het meest nabij aan die van den Christus zelf. Want hij zeide: nu is mijn ziel ont-roerd: en toen hij dat sprak, toen blonk daar niet een enkele ster bij nacht, zelfs geen Beteiguze, die kleuren wisselt, en waarover iemand het zoo druk heeft*, maar toen ging hem de gansche kos-pel der tijden open, toen blonk hem tegen heel de hemel van Gods uitgestrektheid, toen lichtten Hem al de vuren Gods.

O, er is zooveel ongehoorzaamheid in preekhe-ren en dichters; de uitersten raken elkaar. Eén diamant bewonderen; verzinken in het oogenblik-kele; de deelen op tafel leggen, een voor een; het is zoo aandoenlijk; en wie er niet aan meedoet, die heet verstandsmensch, die heet intellectuaal. Maar dat kan de naam ook zijn voor den Fluizer, die het schoone oogenblik wil ontleden, dich-ter, of profeet moge hij dan verder heeten.

Doch waar de liefde neemt het hart en het hart zich geeft aan het hoofd, daar eerst is de mystiek, de ontroering religieus geworden. Daar eerst is erkend, dat in religie de ontroerende ziel bij elken mijlpaal, die haar emotie wekte, niet ver-zinkt in de beschouwing van het deel, doch zich opricht en strekt tot God, en zegt: o God, uw openbaring is nog niet af, en uw Christus is nog niet gereed: zoo leid mij de trappen verder op van uw altaar, mijn Koning en mijn God.

En predikers, die dichters schelden, mogen toe-zien op zichzelf. Want:

Wij hebben geen last van punctueele be-schouwingen.

Maar wel van punt-beschouwingen.

De eerste kunnen goed zijn, als ze maar waar zijn.

Maar de laatste zijn nooit goed, al wekken ze nog zoo sterk de emotie.

Want ze zijn niet waar. De punten op Gods schets-boek vormen lijnen; en de schoone uren van God-die-zich-ontdekt vormen samen de eeuw, de toe-komende.

En emotie, die dat niet weet, heeft God niet gezien, en is dus niet uit de religie opgekomen. Zij heeft maar een gedachte-God, en een gedachte-Christus; maar niet den Eénen, die is en die was en die komen zal.

Een punt bestaat eigenlijk maar in de verbeel-ding.

Daar mogen we wel eens meer aan denken; de dichters in hun lied, de dominees in hun preek, willen ze ooit van elkander leeren; hetgeen ze van weerszijden om het hardst betuigen.... met of zonder „ontroering“.

K. S.

UIT DE SCHRIFT.

Willen en niet-kunnen.

Pilatus dan riep hem wederom toe, wilkende Jezus loslaten. Lukaa 23: 30.

Er valt zoo schoon te spreken over de tragiek van Pilatus.

Hij schijnt het slachtoffer te zijn van het zich al door repeteerende konflikt tusschen willen en niet kunnen.

Dat hij Jezus wilde loslaten, stelt het Schrift-woord hierboven buiten twiifel.

Daarvoor pleiten ook al zijn daden. Hij put al zijn menschenkennis uit, hij doet al zijn diplomatieke gaven in het gelid treden om den Smarteman te bevrijden. Hij zendt Hem naar Herodes, hij zet tegenover Hem op de vrijlatingslijst den revolutio-nair Barabbas. Hij spekuelt op het patriotisme der Joden. Hij doet een beroep op hun mensche-lijkeheidsgevoel.

Hij wil Jezus loslaten. Zijn rechterlijk gevoel ge-biedt het hem. Zijn geweten raadt het hem. Zijn vrouw smeekt het hem.

Maar zijn wil kan tegen den volkswil niet op. Of hij zou zich het hoofd tegen den basalmuur van dien volkswil te pletten moeten loopen.

En ontdekt Gods kind niet een dergelijk konflikt bij zichzelf?

Klaagde Paulus niet: het willen is wel bij mij, maar het goede te doen, dat vind ik niet?

Zucht menig neergebogene niet met iets wan-hopigs in zijn stem: ik zou den lijdenden Jezus zoo gaarne als mijn Borg willen aannemen, maar ik kan, ik kan het niet?

Als in de lijdensweken de ziele luistert....

Dan spreekt het daar van binnen een weemoeds-taal: ik wil, maar ik kan niet.

Ik zou al deze dagen in geloofsvoorstelling wil-len toeven in de schaduw van het kruis, maar ik ben niet bij machte mijn denken daarop te con-centreeren, ik kan niet.

Ik zou in het liiden des Heeren dieper dan ooit willen inleven, maar ik deins er voor terug, ik kan niet.

Ik zou willen treuren en juichen tegelijk: Voor mij moest Hij daar staan. Maar mijn gemoedsleven, om van geloofsleven te zwijgen, is er te vlak voor. Het verheft zich dikwijls, maar voor den Heiland niet. Ik kan niet.

Deze gevallen staan niet gelijk.

Pilatus kon niet en hij wilde ook niet.

Of nog juist: hij wilde hardnekkig en hij wilde nog hardnekkiger niet.

Men spreekt tegenwoordig van een bewustzijn en een onderbewustzijn.

In denzelfden trant zou men ook kunnen aan-nemen een wil en een onderwil.

Pilatus' wil zag niets liever dan dat de Man met de Waarheids-oogen vrij de trappen van zijn paleis afdaalde.

Maar Pilatus' onderwil wilde niet, dat hij zichzelf offerde voor Christus; wilde niet, dat hij in ongenade viel bij den Keizer; wilde niet, dat hij zijn positie verloor.

Pilatus' onderwil wilde zelfhandhaving tegen-over den Koning, Wiens rijk niet van deze wereld is. Hij wilde geen zelfovergave.

Niet op uw wil, maar op uw onderwil komt het in de eerste plaats aan.

In welke verhouding staat die tot Christus?

Hoe gedraagt die zich tegenover Vorst Messias met de Doornenkroon?

Wanneer die door de genade der wedergeboorte gewillig is gemaakt, dan sterft het gevoel van „ik kan niet“ langzamerhand bij u weg.

En als dan nogmaals de ziele luistert....

Dan komt van binnen een schuchtere stem: Ik kan zooveel.

Ik kan den drinkbeker drinken, dien Christus heeft gedronken.... in gemeenschap met Hem.

Ik kan met den doop gedoopt worden, waarmee Hij is gedoopt.... in mystieke vereniging met Hem.

Ik kan leven.... met Hem.

Ik kan sterven.... met Hem.

Omdat Hij heeft geleefd, omdat Hij is gestor-ven.... voor mij.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Bijbelvertaling.

De voorbereidende maatregelen voor een nieuwe of een verbeterde bijbelvertaling vorderen goed.

Van meelal is door ons het standpunt ingenomen, dat zulk een vertaling slechts de vrucht kan zijn van een verklaring, welke geheel op de hoogte van onzen tijd is en tevens aan de onfeilbaarheid der Schrift vasthoudt.

Want een vertaling is tegelijk een verklaring.

Wij hebben er indertijd dan ook tegen gewaarschuwd de Leidsche vertaling of den Obbink-bijbel te gebrui-ken, omdat beide rusten op een verklaring, welke de onze niet kan zijn.

Eikwijls heeft men ongeduld aan den dag gelegd.

Men vroeg: wanneer komt dan eindelijk een ver-taling van Gereformeerde geleerden?

Toch uit den ernst, waarmee aan de „Korte ver-klaring der Heilige Schrift“ met nieuwe vertaling, welke door den heer Kok wordt uitgegeven, wordt gewerkt, blijkt wel, dat geen verwijt onzen hoogleraren in de exegese mag treffen, maar dat zij ten volle aanspraak kunnen maken op den dank van ons volk.

Pas verscheen van de hand van prof. G. Ch. Aalders het tweede en laatste deel van Jeremia.

Het boek is uit typografisch oogpunt up to date, gelijk al de vorige deelen.

En de inhoud is, gelijk men dat van prof. Aalders verwachten kan, degelijk bewerkt en in aangenamen vorm gegoten.

Zijn exegese levert soms verrassende momenten op. Indien we plaats over hadden, zouden we gaarne het een en ander citeeren.

Laat mij nu met een krachtige opwekking tot koopen van dit kostelijke — en in evenredigheid waarlijk niet kostbare — werk mogen volstaan.

Wanneer men zich de deelen van de „Korte Verkla-ring“ geregeld aanschaff, bouwt men een mooi stof bijbelleek op.

En waar wij dan den Heere danken, dat deze arbeid zulk een goeden voorigang maakt, daar betreuren we het, dat door een der onzen daarop afbrekende kritiek wordt geoefend.

Ons werd ter recensie toegezonden een boekje van den emeritus-predikant A. M. Diermanse: „Over Bijbel vertalen“ (verkrijgbaar bij Rijts Balt, Den Haag).

Wij hadden het in den vorm van artikelen reeds gelezen in het Gereformeerd Theologisch Tijdschrift en eerlijk gezegd, hebben we er ons over verwonderd, dat de zoo bevoegde Redactie van dit tijdschrift ze had opgenomen.

Natuurlijk niet, omdat we kritiek op den arbeid van de medewerkers aan de „Korte Verklaring“ ongewenscht achten.

Hoe meer kritiek, des te liever!

Mits die kritiek deskundigheid bewijst en verbete-ring beoogt.

En nu spijt het ons voor Ds Diermanse, dien we om zijn ijver bewonderen, die met zeldzame energie zijn lichaam tot dienstbaarheid dwingt, dat wij moeten ver-klaren: zijn kritiek raakt kant noch wal.

Hoeveel liever zouden we den schrijver geprezen hebben.

Maar dat kan nu eenmaal niet.

Ds D. beweegt zich diinaal op een terrein, waarop hij naar de eclatante blijken niet thuis is.

Wel beroept hij zich op commentaren en woorden-beeken, maar hij weet ze naar het schijnt niet meer te hanteeren.

Wat op zichzelf geen schande is.

Een mensch kan niet op elk gebied bijblijven.

Daarvoor is tegenwoordig de wetenschap veel te veel gespecialiseerd.

Toch dan had hij zich niet op dit gladde ijs moeten wagen.

Daarbij trekt het de aandacht, dat hij uit de rij van medewerkers aan de „Korte Vertaling“ er slechts twee uitpikt, n.l. prof. Van Leeuwen en prof. Grosheide. Waarom juist die twee onder het juk van zijn kritiek moesten doorgaan is ons niet duidelijk. De ander-gaan immers naar dezelfde regelen, welke Ds D. veroordeelt, te werk?

Wat dan Ds D. op het werk van de professoren Van Leeuwen en Grosheide tegen heeft?

Hij legt daaromtrent deze verantwoording af: „Beide proeven vertoonen voor mijn gevoel, bij veel voorttrek-lijks, ook somtijds een zekere, minder aan te bevelen, vrijheid tegenover den Griekschen tekst en tegenover de sinds eeuwen terecht onder ons, zoo geaccrediteerde Statenvertaling“ (bl. 5). En op bl. 19 werkt hij de-nader uit in de woorden: „Bij de Statenvertaling vind ik meer een eenvoudig volgen, ik zou haast zeggen, — het is in mijn oog verre van een oneer of van wetenschappelijk minder hoog staan, — een kinderlijk alleen maar overbrengen en overgeven van hetgeen er staat en zooals het er staat, zonder, of ten minste met vrij wat minder vrijheid van beweging, dan ik bij de proeven die ik naging, heb gemeend te vinden.“

't Is jammer, dat Ds D. dit vindt.

Anderen vinden het anders.

Als het over „vrijheid“ van vertalen loopt, dan hebben onze Statenvertalers zich een behoorlijke „vrijheid“ ver-orloofd.

Dat moesten ze wel doen.

Anders werd het geen vertaling.

Het zou onbegrijpelijk werk geworden zijn.

Ieder, die iets van vertalen af weet, al is het maar

uit het Fra

De Staten

Men leze

De kritiek

is goed be

uit niet ge

rijst bij h

of hij wel c

dat ten tij

werd in d

In het M

Tijdschrift

De D. op.

Terecht i

indrukking

waar, men

dat de v

de grondte

vanzelf de

Men lees

gezet.

Daarom

Zoo getr

Grieksche

kan toe so

Men ver

tige bezwa

Men geve

het slot va

verdragen

volmaakt is

brengt het s

en moest C

mers, die

het euvel,

een onjuis

veroordeelt

plaats moe

berekend t

en omdat

niet voldoe

noegzame

breekt. Het

toom. Men

het dat die

wordt gege

te achterha

bestrijding

Het zou im

een groot

Nu, voor

ons niet b

Daar is

Zelfs ons

ontwikkeld

zou laten

Een paar

van beter

Daarenbo

tijd zelf w

Wij hebb

neer deze

een goeden

en men ac

Maar het

te denken,

Wanneer

van 1618/1

aan hoeve

dan heeft

komstige S

afmaken.

In deze

bijbelboek

Maar een

die niet de

Die herzier

Ook mag

door de v

reeds besl

herziening

dienwe ver

Tan ziet

Persoonlij

vertaling, i

schillende

nieuwe, V

onzen tijd

valt.

Maar do

gepraesjudie

Ze gesel

Ze draag

ook niet.

Maar ze

En als

rijk zijn, z

te danken,

Radio-1

Onze ker

Het ker

beheist die

Op ee

kan niet

aan, dat

het bren

ook bed

is. In ef